

..... Σ Η Μ Α .....
.....

Ο.- Ποντιακοὶ ἀντίλαλοι.- Λαογραφικὴ ἐπιπομπὴ τοῦ Συλλόγου " Θάρος Ποντίων ".-Κείμενο καὶ ἐπιμέλεια Στάθη Βῆσταθιάδη.

.....σὲ μακρόσυρτο ἦχο, μουσοῦνια κλπ.....

Ἐντίλαλοι...ἀναμνήσεις...νυσταγίες...καημοί.....

.....σὲ γοργὸ ρυθμὸ, ἠρωτικὸ.....

Ἐθῶν αὐτοὶ ποντιακοὶ θρῦλοι καὶ παραδόσεις.

..... τὸ σῆμα σβῆνει .....
.....

Ο.-

Στῆ μεγαλύτερη ἐθνικοθρησκευτικὴ πανήγυρι τῆς Παναγίας Σουμελά, ποῦ γίνονταν ἐπὶ αἰῶνες στὸν Πόντο, εἶναι ἀφιερωμένη ἡ σημερινὴ μας ἐπιπομπή.

..... λῦρα σὲ ὑπόκριση .....
.....

Ἰστόρησε τὴν Εὐκρίνα ὁ εὐαγγελιστῆς Λουκῆς. Καὶ λίγο πρὶν ἀπὸ τὸν θάνατό του, τὴν ἀποχωρίστηκε. Τὴν ἀφησε στὴς θῆβες, στὰ χέρια κάποιου Ἀκανία. Ὁ εὐαγγελιστῆς παρέδωσε τὸ πνεῦμα του. Ἡ Εὐκρίνα τῆς Παναγίας ἔγινε ἀντίκειμενο μεγάλου λαθροῦ προσκυνημάτων. Οἱ πρῶτοί τὴν ἐνόμασαν Ἀθηναία.

Ἡ Ἀθηναίτισσα Παναγία, ποῦ βρισκεται στὴ θῆβα, ἐμφανίζεται στὸ ὄνειρο ἐνὸς ἱερομόναχου, ποῦ διαμένει στὴν Ἀθήνα. Ὀνομάζεται Βασίλειος. Αὐτὸν καὶ τὸν ἀνεψιὸ του Σωτήριχο διατάσσει ἡ Παναγία, νὰ ἐγκαταλείψουν τὰ πάντα καὶ νὰ ὑπακούσουν στὴς ἐποδείξεις Της. Πρέπει νὰ ἀλλοιωθῶν καὶ τὰ ὀνόματά τους. Ὁ Βασίλειος ὀνομάζεται τώρα Βαρνάβας καὶ ὁ Σωτήριχος, Σωφρόνιος. Ξεκινοῦν ἀπὸ τὴν Ἀθήνα καὶ φτάνουν στὴ θῆβα. Προσκυνοῦν ἐκεῖ τὴν Εὐκρίνα τῆς Παναγίας. Καὶ ἀρχίζει ἡ διαδικασία ἐνὸς θαύματος...

Ἡ Εὐκρίνα φτερουγίζει στοὺς αἰθέρες. Ἐκπέμπει βοήν. Ὁ Βαρνάβας καὶ ὁ Σωφρόνιος ἀκολουθοῦν. Φτάνουν στὰ Μετέωρα. Ἐπειτα στὴ Μονὴ Βατοπέδου. Ἀπὸ ἐκεῖ πορεύονται διὰ θαλάσσης καὶ φτάνουν στὴ Μαρώνεια.

Ἐπειτα στὴν Κωνσταντινούπολη, ^{ὡς} ἀρραβάζονται καὶ στὸ τέλος, πάνω στὸ ὄσσηρο βροχὸ τοῦ Μελά. Ἐκεῖ θὰ στήσουν οἱ εὐλαβεῖς καλόγηροί τὸ Μοναστήριον.

ρι της Παναγίας της Αθηνιώτισσας, που τώρα θα πάρη και την ιδιαίτερη
δουλομια " Σουμελι " από το όνομα του όρους του Μελι.

. . . . . ή λύρα σταματά . . . . .

Τό Μοναστήρι της Παναγίας Σουμελι στον Πόντο ιδρύθηκε τό 386,
'Επί 16 περίπου αιώνας, πάνω στα γραφικά ύψώματα του όρους του Μελι,
τό Μοναστήρι της Σουμελι στάθηκε ό πιο φωτεινός θρησκευτικός και εθνι-
κός φάρος του ποντιακού έλληνισμού. 'Η Μεγαλόχαρη του Πόντου, Παναγία
Σουμελι, ώδηγούσε τό λαό της από τή μία όδξα στην άλλη. Με τά άναρτομη-
τα θαύματά της, κατέστησε τήν πιστή των ποντίων προς Αύτήν άκλόνητη.
Γρήγορα ή φήμη της βγήκε από τά όρια του Πόντου. Κάθε δεκαπενταύγου-
στο στο πανηγύρι της, οι άσθενείς εύρισκαν τήν ύγεια του. Κρυφά όνει-
ρα γίνονταν πραγματικότητες. Και οι έλπίδες του Γένους ζωντάνευαν.

. . . . . ΛΥΡΑ - ΤΡΑΓ . . . . .

Χιλιάδες άλλων ανθρώπων, αλλά και αυτοκράτορες του Βυζαντίου
και ^{αρχότερα} της αυτοκρατορίας των Κομνηνών, αφιέρωναν στη Σουμελι πολυτιμότη-
τα ^{δωρα} ~~ομορφια~~. Σουλτάνοι, που θέλησαν να καταστρέφουν τό Μοναστήρι,
δέν μπόρεσαν να πραγματοποιήσουν τά σχέδιά τους. Τους τά έματαίωσε
ή θαυματουργική δύναμη της Παναγίας. Και οι άλλόθρησκοι, άντί να κατα-
στρέφουν, έγιναν μεγάλοι εδεργέται του Μοναστηριού.

Λησται θέλησαν να λεηλατήσουν κάποτε τό Μοναστήρι, μαζί με πολ-
λά άλλα ιερά άντιμείμενα, πήραν και τήν ίδια τήν Βλιδνα. Προσπάθησαν
να τήν κομματιάσουν, για να πάρη ό καθένας από ένα τμήμα της. Μά με
τό πρώτο πλήγμα, ή Βλιδνα έβγαλε φωτιά. Ουνατώθηκαν οι άσεβεις λησται.
Κατανάηκε ό τόπος και από τότε ή περιοχή, όπου επικειρήθηκε τοϋτο
τό άνοσιούργημα, δέν ξαναβλάστησε. 'Μνομάθηκε "καμένα". 'Ο ποντιακός
λαός, κάπου-κάπου στα λιανοτράγουδά του, αναφέρεται στην περιοχή "κα-
μένα", που βρίσκεται μεταξύ "Χαντζούνας" - τοποθεσία Ματσοδίας -
και "Μετζιτ" - έξοχικός τόπος της Κρόμνης.

. . . . . ΛΥΡΑ - ΤΡΑΓ . . . . .

Τό μοναστήρι της Παναγίας Σουμελι ήταν κλουσιότατο. Διέθετε
δουλομια των ποντίων, αλλά ήρος και πάλι ή ιστορική στιγμή, ή ποτόν

πέρα πολλά μετόχια, μεγάλους ξενώνες, σπουδαία βιβλιοθήκη και άφθονο χρήμα, χρυσό κ.λ.π. Η φιλανθρωπική, κοινωνική και έθνική του δράση ήταν μεγάλη. Παρείχε προστασία και περίθαλψη σε χιλιάδες κατατρεγμένων ανθρώπων από τη μανία του κατακτητή, σε ^{έκείνους των τουρκικών στρατών} φυγδστραταούς, σε ήρωικούς Ποντίους αγωνιστές κατά την διάρκεια της τουρκοκρατίας και ιδίως στα τελευταία χρόνια πριν από τον ξεριζωμό.

Στο πανηγύρι της Σουμελά κάθε Δεκαπενταύγουστο, ο ποντιακός λαός διαδήλωνε την απόφασή του, να παραμείνη άδούλωτος. Θανέρωνε την πίστη του στα ιδανικά της φυλής. Σωστή έθνική μυσταγωγία ο έορτασμός του . . . . . ΛΥΡΑ - ΤΡΑΓ . . . . .

Ο πρώτος καημός και το όνειρο κάθε Έλλη παλληκαριού στον Πόντο ήταν, να αξιωθώ γαμπρός στο πανηγύρι της Σουμελά. Η ποντιακή μούσα τραγουδούσε τούτη τη μεγάλη χαρά των νέων.

Κρωμέτες ή Σανταλτες κλπ. σκόλ' υλός είμαι, κανέναν 'κί φροσμαι σή Σουμελά την Παναγιάν θα πλώ στεφανούμαι . . . . . ΛΥΡΑ - ΤΡΑΓ . . . . .

Οι τελευταίοι καλόγηροι εγκατέλειψαν το μοναστήρι της Παναγίας Σουμελά το 1924. Η λαίλαπα του κατακτητή έρήμωσε όλοκληρο τον Πόντο. Το πιο ξακουστό μοναστήρι του Πόντου, ο τηλαυγής φάρος του ποντιακού ελληνισμού, δέχθηκε φοβερά πλήγματα. Όμως, οι ήρωες Ιερομόναχοι δεν έχασαν την ψυχραιμία τους. Θάβουν την ιερή εικόνα της Σουμελά, μαζί με άλλα ιερά αντικείμενα, κοντά στην εκκλησία της Άγίας Εαρβίρας, σε απόσταση ενός περίπου χιλιομέτρου από το μοναστήρι. Το 1931 η ξεσημασμένη εικόνα του τούτου τάφος και η εικόνα, μαζί με τα άλλα ιερά αντικείμενα, μεταφέρθηκαν στην Ελλάδα. Βοηθώντας στο δύσκολο τούτο έργο έκλεκτοί συμπατριώται, όπως οι εκ των αδελφών της μονής Άμβρόσιος και Ίερεμίας, ο Ιεράρχης Πολύκαρπος, ο Λεωνίδας Ιασσο-^{ο μικρο πορίτης θεραπεύοντας και αρχιεπίσκοπος Εγγάδος Χρύσανθος} νίδης και άλλοι. Η όλη προσπάθεια πέτυχε με το άμεσο και ένεργό ενδιαφέρον του τότε πρωθυπουργού της Ελλάδος Βλασθέριου Βενιζέλου. Η εικόνα μεταφέρθηκε στην Ελλάδα. Παρέμεινε χρόνια στο Βυζαντινό Μουσείο των Αθηνών. Αλλά ήρθε και πάλι η ιστορική στιγμή, η μεγάλη

ώρα του ποντιακού λαού. Όπως άλλοτε το 386, έτσι και τώρα 1951, η εικόνα της Σουμελά φτερουγίζει και πάλι. Θεύγει από το Βυζαντινό Μουσείο των Αθηνών, για να ενθροισθῆ στο νέο της μοναστήρι πάνω στα γραφικά ύψωματα του Βερβίου, στην Καστανιά. Πρωτοστατούν στο μεγάλο και όρατο έργο έκλειστοί Πόντιοι. Ανάμεσά τους φωτεινή προβάλλει η εθγενική μορφή του πρωτεργάτη δεινιστού θείων Ατενίδη. Είναι άπεριγραπτος ο ενθουσιασμός του ποντιακού λαού. Ο φωτεινός φάρος του Πόντου, το μοναστήρι της Παναγίας Σουμελά, στήνεται τώρα πάνω στα γραφικά ύψωματα της Καστανιάς. Όπως άλλοτε, έτσι και τώρα, κάθε Δεκαπενταόγουστο, στο πανηγύρι της Σουμελά σκιρτούν οι καρδιές. Ο ποντιακός λαός αναπολεί την ιστορία του. Τα έρα σύμβολά του αναστηλώνονται και πάλι. Η αναστήρηση της έρας μονής της Παναγίας Σουμελά **προβάλλει** σαν εκπλήρωση του πιο ύψηλου καθήκοντος, βιανανοποιώντας **και** ταυτόχρονα ψυχική ανάγνωση ενός βλοκλήρου λαού.

Λ Υ Ρ Α . . . . .

Στο πανηγύρι της Σουμελά στην Καστανιά, συρρέουν κάθε Δεκαπενταόγουστο χιλιάδες Ποντίων πιστών, αλλά και άλλων γηγενών αδελφών. Το έρα τουτο σύμβολο των Ποντίων θα βρατηρήση ζωντανή τη μνήμη όλων των ποντιακών γενεών, που θα έρθουν, γύρω από τους θρόνους και τις παραδόσεις του λαού μας.

ΛΥΡΑ - ΤΡΑΓ . . . . .

Αγαπητοί άκροαταί, ο Σύλλογος "Ψάρος Ποντίων" αφιέρωσε τη σημερινή του έκπομπή στη μεγάλη εθνικοθρησκευτική πανήγυρι της Παναγίας Σουμελά, που γίνονταν επί αιώνες στον Πόντο και, μετά τον έρχομό των Ποντίων στην Ελλάδα, πάνω στα γραφικά ύψωματα του όρους Βερβίου κάθε Δεκαπενταόγουστο.

Κοντά σας και πάλι την έρχομενη εβδομάδα την ίδια μέρα και ώρα.

Σ Η Μ Α . . . . .

... σε μακρόσυρτο ήχο, μουδοβνια κλπ. και ακολουθώσας κανονικό σήμα ...
-επεδόθη η λαογραφική έκπομπή "Ποντιακοί άντελλαλοι" του Συλλόγου "Ψάρος Ποντίων". -Κείμενο και επί έλευια Στάθη Εύσταθιάδη. -

... το σήμα σβήνει . . . . .